

Smotra Dalmatinska

Dodatak „Objavitelju Dalmatinskomu“

(La Rassegna Dalmata)

Cijena je na godinu „Objavitelju Dalmatinskomu“ i „Smotri Dalmatinskoj“ za Austro-Ugarsku Kr. 12.—; semom „Objavitelju Dalmatinskomu“ Kr. 6.—; samoj „Smotri Dalmatinskoj“ Kr. 8.—; Na polugodište i na tri mjeseca plaća se surazmerno. Pojedini brojevi stoež 16 para, a zastareni po 20.

Pitanja za predbrojbu, uz koja neima dotičnih svota, ne će se ni u kakav obzir uzeti; pitanja za uvrstbe, uz koja neima prilike preplatite, bili će povraćena. — Preplate se šalju poštanskim naputnicama. — Rukopisi se ne vraćaju. — Neplaćena se pišama ne primaju. — Dismi i nove treba šaljati „Uredju Objavitelja Dalmatinskog“ u Zadar.

IZLAZI SRIJEDOM I SUBOTOM

Naše napredovanje u Italiji.

Austro-ugarske i njemačke čete prešle riječku Tagliamento.

RAT.

Telegraphen-Korrespondenz-Bureau.

Previšnja vojna zapovijest.

BEČ, 3. Javljuju iz stana ratne štampe: Cesar je izdao ovu vojnu zapovijest:

Vojna zapovijest.

„Pred dvije godine i po Talijanci poslaše monarhiji iz legija svoju vojsku od milijuna, koja je imala da zadade smrtni udarac. Ali moji junaci borce na Soči izdržave pobjedno u jedanaest težkih, krvavih bitaka svaku navalu. Tri ljeta zasebice, bez brige za jugo zapad, mogahu se silni bojevi biti na istoku; krepko se moglo nedavno, prema prilikama što ih je neisporedljivi otpor stvario, pripremiti onaj odlučni udarac, koji je doveo do dvanaeste bitke na Soči. Sada kad su moji primorski krajevi oslobođeni, srdačno se sjecam svih onih sjajnih podviga, što su ih od Dubova 1915 izvršili vojne i čete protiv Italije. Najvernije ču se za uvjek sjećati onih bez broja junaka, koji su moralni da krvlju svojom iskupe pobedu. Neka je Svetogručevu hvalu. Krv onih junaka nije se uzalud prolila, jer moje čete i one mojih vjernih saveznika duboko su pravile u neprijateljsku zemlju. Grijuci se oko vatara Fruili, mojim vojnim snagama oživljaju u pameti divne uspomene na davno već prošlo, slavno doba, u koje je moj nezaboravni prastar Cesari i Kralj Franjo Josip, proveo svoju prvu vojničku mladost, a koje se nikad više rastaviti neće od imena mojih pregjā Karla i Albretha i od uspomene na Radetzkoga. Duh ovih velikana, koji živi vječno u mojoj vojnoj snazi, neka nas dalje vodi na putu uspjeha, na kojemu moji narodi mogu da steku mir, za kojim ci svjetče zvezne. Bog s nama!

Baden, kraj Beča, 2 novembra 1917.

Karlo.

Izvještaji austrijsko-ugarskog glavnog stana.

BEČ, 3. Službeno se javlja:

3. novembra 1917.

Talijansko bojište:

Stanje na Tagliamentu nije se izmjenilo. Broj zarobljenika prekoracio je dvjesti hiljadu, broj topova poskočio je na preko 1800. Pouzdani podaci dobice se tek poslije potanjug brojenja.

BEČ, 4. Službeno se javlja:

4. novembra 1917.

Talijansko bojište:

Borbena djelatnost na Tagliamentu raste.

Špilja kod Trogira

(Talijanski napisao Marko Casotti.)

Kao što tajna zasjeda regbi mučke spremi propast, te poč varavim pepelom krije i raspiruje uništajući plamen, da upropasti nevinu čovjeka, koji ne zna za nj; tako se na prevaru pružila pod mom klišurastu hridinu, izderana od vode, pocrnjena od morskog šrapanja, što ga zamjećuje katkad po lakom šunu i po pljusku vode, koja se diže i spušta kao sitna kiša! Brodar izbjegava to grebenje i daleko se od pićine drži. Ali povoljan lahor duva, a mi na sva jedra prolazimo mimo. Što s protivne strane neizmjerno polje vode; nebo kao da se mijesha s morem.

Ja sjedim na krmi, ponosan u tolikoj sreći, smjelo se rugam vihu i oluj, gotov skoro, da prkosim elementima. I zbilja je tako; čovjek sretan ne misli na bijedu, koja ga može stići, neoprezen stupa preko ponora života, niti mari za zapreke, što ih može sresti na svome teškom putu. Ali ne tako: kad je povoljan vjetar, nek se boji protivna, a kad je protivan nek se nađa povoljnou, pa će mu lagica nači luku spasa i sreću na svom putu. Ipak još samo bliže, koliko bi se kamenom dobacio, i mi bi bili razloženi o onu strašnu pećinu, potopljeni, sunovraćeni u ponor. Grozne pomislili ali nas ne plaši: sreća nas prati, mirni gledamo pogibelj, koja nam je toliko blizu i smijemo se posmijehom, koji odaje našu sigurnost.

Hridina ova, što se na daleko u more pružila, jest Diomedov rt, tako ga zvaše starici, a mi ga zovemo Ploča ili Planka. Stari su hidrografi držali,

Bojne prilike tek sada dopuštaju da se vidi, što su sve učinile savezničke čete i njihovi vogje u skupini vojske generala pješadije Alfreda Krausa za dvanaest bitke na Soči. Osvojeno 2600 metara visoke Caninske kose i 1668 metara visokog Stola, nezadrživo prodiranje pustim, skoro besputnim planinama južno od Fellaske doline, što ni neprijatelj, ni nepogoda vremena, ni talijansko rušenje ne moguće da uspore, zapremljenje Resiutte, zauzeće utvrđenog tabora Gemona-Osoppo, sve to obezbjeđuju: tim četama, vičnim planinama, a među tim pješadijskim pukovnjima br. 14 i 59, tirolskim carskim lovcima, štajerskim strijeljačkim pukovnjima br. 3 i 25, i carskim lovcima lovori vijenac u povijesti najvećeg između svih ratova.

BEČ, 5. Službeno se javlja:

5. novembra 1917.

Talijansko bojište:

Bojne prilike na Tagliamento. Austro-ugarske i njemačke divizije silovale pribijaju preko srednjeg toka rijeke i napreduju borci se. Divizija generala Carca prince Schwarzenberga, koja se od prekojučer o podne doline na zapadnoj obali rijeke, stekla je brzom, žustom akcijom osobitih zasluga po uspijevanju udara. Neprijatelj je izgubio preko 6000 ljudi zarobljenih i nekoliko topova. I armija generala pukovnika baruna Kroatina postigla je svogje uspjeha.

Poglavlja generalnog štaba.

Izvještaj njemačkog glavnog stana.

BERLIN, 3. Wolff Bureau javlja:

Veliki glavni stan, 3. novembra 1917.

Talijansko bojište:

Dije bilo ovečih bojeva. Dosad se izbrojilo preko 200.000 zarobljenika i preko 1800 topova. Oste mitraljeze, minometala, motorna kola, priljaga i ostali vojni pribor još se nije ni poprično utvrdio.

Drvi general kvartirmajstor Ludendorff.

Ostali izvještaji austrijskog i njemačkog glavnog stana od 3. 4. i 5. novembra nalaze se u „Objavitelju Dalmatinskomu“.

Njemačka odlikovanja.

BEČ, 4. Javljuju iz stana ratne štampe:

Njemački je Car imenovao Cesara Karla vlasnikom šleske pješadijske pukovnije br. 63. Njemački je Car udijelio nadvojvodi Eugenu hrastovo lišće k redu „Pour le mérite“, imenovao je poglavicom generalnog štaba Arza poglavicom šleske pješadijske pukovnije br. 157 i udijelio je generalu pukovniku Boroeviću i generalu majoru barunu Waldstätten red „Pour le mérite“. Imenovanje našeg Cesara poglavicom šleske pješadijske pukovnije br. 63 znači osobitu počast i za ovu pukovniju, jer se ona, kao i pješadijska pukovnija br. 157 podijeljena Arzu, nalaze pod cesarskim višim zapovjedništvom na jugo zapadnoj fronti u boju s Italijom.

Grof Czernin u Berlinu.

BERLIN, 5. Prispije je armo ministar izvanskih poslova grof Czernin, kojega prate poklisař v. Merey, poslanik barun Mittag i poslanički savjetnici barun Andrian i grof Colloredo. Dopodne počinju konferencije sa državnim kancelarom i državnim tajnikom Kühlmannom o neriješenim političkim pitanjima.

VII. ratni zajam.

Cesar upisao 12,000.000 u VII. austrijski ratni zajam.

BEČ, 5. Cesar je upravo austrijskom ministru finacija Wimmeru ovaj telegram: Naše su junake čete, ispunjeno nadom, doprile, božjom pomoću, svojom ofenzivom daleko u zemlju Italiju. Odusjevljeni poklič, kojim su moja vrijedna momčad otela na južni neprijateljske pozicije, neka kod kuće nagaju jake odjekte u velikom uspjehu sedmoga ratnog zajama. Kao što ovdje, tako i kod kuće neka svake učini svoju dužnost. Ja upisujem dvanaest milijuna u sedmi austrijski ratni zajam.

Karlo.

Izvještaj turskog glavnog stana.

CARIGRAD, 4. Glavni stan javlja, 3. novembra.

Engleski napad na fronti na Sinaju počeo je dana 31. oktobra; naše čete pomaknute kod Bir-Es-Saba uzmakoše pred nadmoćnim, široko zaučajući neprijateljskim snagama, u glavne pozicije, gdje odbije sive napade, zarobivši 7 engleskih oficira, među kojima jednog potpukovnika, i 100 ljudi. Dana 2. novembra počeo je boj pred Gazom. Naša je artillerija porušila dva neprijateljska tanka.

Fronta na Dijali:

Artillerijska vatra.

Fronta u Kavkazu:

Jedan odjeljak koji je išao prema našem desnom krilu, na večer se povukao. Dvije ruske satnije koje su išle prema središtu, kaogod i drugi odjeljci koji su kročili prema lijevom krilu, bježu potpuno ubijeni. U ostalom nije bilo važnih događaja.

CARIGRAD, 5. Glavni stan, 4. novembra.

Protivnik je stao napredovati s obe strane Tigrisa, pa se sa glavnim snagama primjećuje našim pozicijama. Dana 30. oktobra neprijatelj napade sa jakim snagama, upotrebljavajući izvanredno mnogo otrubnih plinova. Osim malog odsječka, koji smo izgubili, sve su pozicije zadržane i zadato je neprijatelju velikih gubitaka. Neprijateljska konjica i pješadijska divizija, koje su napadale glavnu poziciju našeg lijevog krila, bježu uzbijene.

Povijest kaže, da dio ovaj pređel, što se pruža do mora između Krke i Cetine, bježiše nastanjem od triju starih naroda. Gerestamni, Ilini i Bulini stresavaju se naime rimski jaram, onaj pređel sačinjavaće jednu od dvanaest hrvatskih županija, a zvala se primorskom; kada se Hrvatima sreća proučinila, te se izmjenise drugi narodi, onda se nemirni Turci plijaćanjem spusti daleje, da uzneniruje svoje srušede, da pogazi svaku čast, da bezobranan porobičak i oltare. Kako se oprijeti napadaju jačega?, kako se oteti sili barbar? Ilini traže pomoć od Bulina. Bratski se međusobno združuju, sjedinjuju se njihove nađe, bojazni, napor, njihova imena — podižu gradić — odiši i Bulinu nazivaju ga — i to je Bossogolina Ularina.

Želja me vuće, da ju razgledam. Vjetar se već po malo utiša; na vesi — i zaplovimo u luku, Brdu, koja ju okružuju bacaju nađu nju tamnu sjenu. Posred sjene bijelasa se na obali crkvice Svetе Ularine. Od nje je selo dobilo hrvatsko име Ularina.

U danu drage diže se selo — opkoljeno zidinama — na četiri ugla četiri kule — tvrgljava, gradić. Voz, zakreni, spusti sidro — pristani uz obalu. Izgjem na kraj — starac neki, koji je mogao imati sedamdeset godina, približi mi se, pozdravi me. Dobro, baš si mi došao u dobar čas — promišlim u sebi — i ljubezno mu odvratiš na pozdrav. Mogu li vas poslužiti? zapita me. Pokažite mi vaše selo. I povede me na gradić, na kulu, okolo zidova, na dvoja vrata; pa kašnje u crkvu, koja se nezadaleko od stanova diže na jednom brežuljku, te mi pokazivaže jedno brdo i šumicu zelenih stabala, i govorave mi, da u špilji, koja se onđe otvara bježiše

Izvještaji bugarskog glavnog stana.

SOFIJA, 4. Generalni štab, 3. novembra.

Na istoku od Vardara neprijatelj je jednako tokao naše pozicije. Neprijateljski napad preduzet na toj fronti poslije odulje ubrzane vatre bježiće odbijen. Na zapadu od Ohridskog jezera, u obliku Cerne, živaha ometajuća vatra.

Jedna je neprijateljska lejljica oborenja. Zapadno od Serresa neprijateljski izvidnički odjeljak bi odbijen. U dolini Strume živaha letjelička djelatnost. Letoci bacaju bombe u blizini jedne naše poljske bolnice.

SOFIJA, 4. Generalni štab, 3. novembra.

Macedonska fronta:

U okolicu Mosilova i u području Moglene živaha ometajuća vatra. Na istoku od Vardara preko dane i po noći žestoka artillerijska vatra sa strane neprijateljske, koja je više puta porasla do ubrzane vatre. Do pješadijskih napada nije došlo. Na donjem Strumi više je neprijateljskih izvidničkih četa odbijeno.

Fronta u Dobrudži:

Neznačena borbena djelatnost.

SOFIJA, 5. Generalni štab, 5. novembra.

Macedonska fronta:

U obliku Cerne ometajuća vatra; na desnoj obali Vardara žestoka neprijateljska vatra potraja, samo sa krajkim prekidima, cito dan i svu noć, i neko vrijeme poraste do ubrzane vatre. Oko 11. s. u večer više je neprijateljskih bataljona napalo na naše pozicije na jugu od mjesta Tuškova. Napad je potpuno odbijen od naše artillerijske vatre i dijelom u boju iz bliza. Neprijateljevi su gubici znatni. Na zapadu od Serresa naši su izvidnici iznijeli zarobljenika.

Fronta u Dobrudži:

Slaba djelatnost vratom.

Metež u Rusiji.

Program težačkih predstavnika za parisku konferenciju.

PETROGRAD, 3. Vijest Agencije. Pošto je odijen poznati naputak vojničkog i radnič

Finski Sabor.

HELSINGFORS, 4. Vijest Agencije. Novi Sabor držao je, pod predsjedanjem predsjednika po godinama baruna Vredena, svoju prvu sjednicu. Za predsjednika izabran je Lundson, Mladi Finac, zastupnik viborski. Lundson je držao govor u kojem je rekao, da je rat ozbiljno uzdrmao politički ustav Finske, tako da se Finska riješila, da će same sobom vladati.

Novo ministarstvo u Španjolskoj.

MADRID, 4. Novi je kabinet ovako sastavljen: Predsjedništvo i izvanjski poslovi Garcia Prieto; unutrašnji poslovi Bahamonde; finansije Verniosa; rat Ciera Marige Gimeno; nastava Rodes; javne radnje Zamora; pravda Fride. Prieto je izjavio, da će se politika nove vlade osnovati, po kraljevim uputama, na zamašno okupljanje snaga. Vlada će se držati stroge neutralnosti.

Zadaće novog njemačkog kancelara.

BERLIN, 5. Jutrnji listovi govore o imenovanju Hertlinga državnim kancelarom. «Freisinnige Zeitung» ističe kao najvažniju točku, da se može očekivati, da konzervativna prošlost grofa Hertlinga neće biti nikakova zapreka, za brzu lojalnu provedbu pruske izborne reforme, da je dapače novi pruski ministar predsjednik spreman, tek sazrelu zakonsku osnovu o izboroj reformi obaviti prema njenom smislu. — «Vorwärts», piše o daljim imenovanima da u carevini i u Pruskoj ne vidi još ništa. Socijalna demokracija odrekla se je sudjelovanja u vladi, dok je pučka stranka spremna, da stupa u vladu; ova stranka, koja spašava centrum i socijalne demokrate, ne može se izlučiti od vlade, ako njen položaj već unaprijed ne će da počiva na nesigurnom temelju. — «Germania» piše: Izbor muževa, u koliko su oni već sada poznati, koje je grof Hertling opredijelio za državno tajanstvo i za ministarska mesta, dokazuje jedno, da ništa ne očekuje tako željno, kao učestovanje i odgovornost različitih stranaka u vladi. «Kreuzzeitung» nipošto ne taji, zašto osobito mora sumnjati o tome, da je podesno i prusko ministarstvo povjeriti Hertlingu. Dakako — piše list ne možemo svoj zadatak nazrijevati u tome, da novome kancelaru spremamo poteškoće, nego se držimo obvezanima na lojalnu suradnju.

Novo talijansko ministarstvo.

Javili smo u subotnjem broju sastav novoga talijanskog kabineta Orlando.

Kabinet se Orlando razlikuje od svoga predsjednika osim što je istupio Boselli, bitno još tim, što su odstranjena ministarska mesta bez lisnice. Od ministara, koji su imali takova mesta pridržan je samo Bissolati, a njegova resorta prije nije bilo. Osim Bissolatija zastupa reformističku frakciju komore Berenini, koji je kao ministar nastave stupio na Rusijino mjesto; on pripada Salandrinu skupini, te je nedavno pratio kralja na putu u Francusku i Belgiju. Nitti i novi ministar Ciuffelli bijahu članovi prve talijanske misije u Ujedinjene države. Ministar rata Giardino, koji je neposredno iz svoga govoru u komori otpućivan na frontu, otklonio je iz razgovora sa Orlandom ponudu, da pridrži svoju lisnicu, te je nadomešten generalom poručnikom Alfierijem, dosadašnjim generalnim povjerenikom za prehrenu. — Vanredni stručnjak ministar za poljodjelstvo Raineri dobio je za nasljednika zastupnika Milianija, a o stručnom znanju i političkom držanju ovoga potonjega je malo poznato. Dari, koji je kao ministar za javne radnje stupio na mjesto reformiste Bonomija, pripada desnicu, te biješa poput Orlanda intervencionist, ali je u posljednje doba intervencionističke ciljeve Italije još manje točno ocrtao, nego li je učinio Italije u svome govoru u komori. Socijaliste nijesu stupili u kabinet, nu socijalistička stranačka uprava i komorska frakcija biti će uslijed ratnoga položaja po svoj prilici sklene, da vladu prave čim manje poteškoće.

Orlando, bivši ministar unutrašnjih posala, profesor na sveučilištu u Palermu; predavao je nekoč konstitucionalno i poslijepo administrativno pravo. Od g. 1898 član je talijanskog parlamenta, te već bio i ministar nastave i ministar pravde. Cijene ga, kao jednog od najvažnijih zastupnika ustavne ljevice. Sada mu je 56 godina.

Sidney Sonnino, poznat je u Italiji kao sociolog, ekonom, i vogor liberalne stranke. Rogjen je god. 1846, te mu je sada 71 godina. Bio je već više puta član raznih ministarstava kao ministar financija, državnog blaga i ministar predsjednik; od početka rata je ministar izvanjskih posala.

Nastojim da ga dostignem — on je vazda čeljorak preda mnom — on stupa slobodan kao po zelenoj travi, lagani kao lovac na divokozu.

Ja sam uz to pospiševanje svoje korake, ali vazda zaluđu — starac me samo kađak pogledav i činilo mi se, da mi se smije. Bijah potišen, ali o tom neću ni da govorim. Dosta; već smo skoro na vrhuncu brda. Šumica, dvije velike hridine, nekoliko polupanjenih stepenica uklesanih u kamenu, i dolje drvena rešetka — tamna rupa — to je ulaz u spilju.

Pod jednim brijestom stajaše čavar; kad nas opazi, daće nam očim klijucive rešetke sa nekim pouzdanjem, kao da se kakvo nagradi nađa. Ali prije nego ugjem u one mračne odaje, pustite me, da se nagledam divnog polja, što se pođamnom stere.

Krasne li maslinove šume! a bajami kako su bujni! kako su zeleni oni vinogradi! oh divne li prirode, krasnog li polja! Veseli su misli, što ih pobugujuje divne su nađe, što ih ti nađahnuje, kao popoljci svojih loza; veseli su đani, što se sprovođe u tvojoj sredini, kao cvijeće tvojih stabala; raskošne naslade, kao lelijanje tvojega klasja, bezazlena uživanja, kao ruže tvojih plotova. Oh da! čovjek je stvoren za prirodu. Tamo samo može otvoriti svoje srce svemu onomu, što je lijepo, što je veličanstveno na svijetu.

— Colosimo je već po šesti put (od god. 1892) zastupnik na talijanskom parlamentu, gdje pripada konservativnoj stranci. Zanimanjem je advokat. — Sacchi je od god. 1886 član talijanskog sabora. Radikalac je i zastupnik grada Cremona. Meda, advokat, vodja katoličke stranke i zastupnik na tal. parlamentu od god. 1909. Poznat je u Italiji kao jedan od najagilijih katoličkih novinara i politički nadahnitelj svih novina tako zvanog katoličkog trusta. Sada mu je 47 god. — Nitti je profesor financijske znanosti na Napuljskom sveučilištu, od god. 1904 zastupnik radikalne stranke. Płodan je pisac na polju nacionalne ekonomije te su vrlo uvažena u Italiji njegova brojna djela, u kojima obraduje razna talijanska savremena pitanja nacionalne ekonomije. Rogjen je god. 1859. — Bissolati, vogor socijalističke reformističke stranke, do pred malo godina urednik glevnog talijanskog socijalističkog lista «Avanti». Cijene ga kao dobra govornika i vrijednog publicista. Od god. 1897 pripada talijanskom parlamentu, kamo ga je njegova stranka poslala kad mu je bilo 36 godina. — Berenini, socijalista reformista, rođ. god. 1859, advokat je i profesor kaznenog prava na sveučilištu u Parmi. — Dari zastupnik konservativne stranke. Od god. 1892 pripada tal. saboru. — Miliani, zastupnik liberalne stranke od god. 1904. Veliki je industrialac. — Ciuffelli od god. 1904 zastupnik u tal. parlamentu, te pripada liberalnoj stranci. Viši je državni činovnik. — Fera, advokat, od god. 1904 zastupnik radikalne stranke, rođen je god. 1870. Rječit je govornik i jedan od najuvezenijih članova radikalne stranke. — Bianchi profesor psihijatrije na milanskom sveučilištu i upravitelj pokrajinske ludnica milanske. Rogjen je god. 1849. Pripada skrajnjim liberalcima, te je god. 1905 kao ministar nastave odlučno ustao u prilog lajkne škole.

Poraz Talijana i preneraženje u Engleskoj.

BERLIN, 5. «Wolffov ured»javlja: Dobjeda njemačkih i austro-ugarskih četa na Soči i talijanski polom izazvali su u Engleskoj veliko preneraženje. Tamo bijahu općenito uvjereni, da Austro-Ugarska nije više sposobna za veliku ofenzivu. Još dok je navalila bila već u tijeku, reče sir Edward Carson, prema izvještaju «Timesa» od 25. listopada: «Zar mislite, da Austro-Ugarska hoće da daljivo vojuje? Ja znadem, da ona toga neće, a ja ne govorim nipošto lakounu. Gubitak tla osvojenog od Italije u 11 krvavih bitaka, osjeća Engleska osobito teško, jer kako primjećuje «Morning Post» od 22 rujna sa povohalom, jeste Italija dosad jedini saveznik, koji je centralnim vlastima oteo evropskoga područja.

Pobuna ruskih četa u Francuskoj.

STOCKHOLM, 5. Petrogradski listovi donijeli su nedavno vijesti o događajima kod ruskih četa u Francuskoj, ali te su vijesti bile sa o nejasna nagovještanja o tamošnjim događajima. Kako se sad pokazuje, došlo je među ruskim četama u Francuskoj do ozbiljnih uzbuna. Zahtijevale su, da se smješta sklopi mir i da se pošalju natrag u Rusiju. Zapovedajući general pozvao je uzbunjene čete, neku položje oružje, ali one su uskratile posluh. Na to ih je opkolilo rusko topništvo, koje je počelo pucati na vlastite čete. Pošto je izbacilo 18 hitaca, pozvane su još jednoće čete, neka se predaju, ali se tome pozivu odzvalo samo 160 momaka. Sutradan opet je otvorena vatrica protiv vlastitih četa. Iza 30 hitaca digoše buntovnici bijelu zastavu i 3800 momaka položi oružje. Skupina od neko 200 momaka branila je svoje položaje puščanim strojevima. Došlo je do kratke borbe, u kojoj je 8 momaka ove skupine usmrceno, a 40 ranjeno. Ruske čete nijesu ipak opremljene kući, već dovedene u druge posade iz francuske fronte.

Aprovizacija pred javnošću.

Šećer.

(Nastavak.)

2. Šećer za enoloske svrhe.

Ovaj se šećer može upotrijebiti na tri načina: a) za pravljenje maloga vina (bevande); b) za pravljenje masti; c) za pravljenje dezertnih vina.

a) Šećer za malo vino.

Prema zakonu 12. travnja 1907., l. d. z. br. 210, o prometu vinom, vinskim cijegjom i mastom, mogu ovoga šećera primiti samo vinogradari, a ovi mogu da prave malo vino samo za domaće potrebe (zakon naime ne pripušta malo vino u trgovinu). Da bi se moglo nadzirati, da li svaki vinogradar pravi samo onoliko maloga vina, koliko mu ga zakon dozvoljava za kućnu potrebu, bila je istim zakonom ustanovljena dužnost prijave: vinogra-

Rastvorena rešetka špilje me pozivlje, da unijem. Moj starac i čavar stope nepomični bližu mračnog ulaza kao dva kipa. Zbogom krasno nebo plavo! Zbogom, sunce žarko! samo nekoliko časaka, pa me evo opet k vama. Sagrem niz stube — ujem, i već sam u zaokruženom nekom prostoru, polukružan mu svod — jeđna kapela i još tri druge manje u tajanstvenom onom mramoru, što razvjetljuje samo bijelasanje oltara i slabu svjetlost što dopire kroz ulaz, povrgnuće očito pričanje onih pastira.

Na jednoj strani nekoliko grobova nagomilanih jedan povrh drugoga, nađ kojima se diže osmerokutni križ u znak hrabrosti i krvoproljeća, podsećajući na junaštva onih, koji tu počivalju. Na mene to djeluju nekim počitanjem, a malo kašnje nastupi užas i strahota. Opet drugi otvor, a u njemu gustu tama — kako mi je teško pri srcu! Stupam bliže, al me tuga hvata. Onda čavar, da mi je poveća, bacim kamen u ponor. Valja se, valja, udara, odsakuje, juri opet dalje, nit se viđi gde se ustavio u ponoru. Tko će da se spusti u taj jaz?, regbi, da samo zmija svojim zavojima može doplatiti, ali čovječja stopa tu se nije nigdje utisnula.

Sagijmo — reče mi čavar. Ja ga gledam ukočeno.

Sagijmo, držat ću vas ja. On užeže smolastu, uhvati me za ruku, pa naprijed — pomalo — dolje u bezdro, nije bilo moguće — brže, sigur-

dari valja da svojoj općini jave, koliko im šećera treba, a općine valja da odnosne prijave šalju c. k. nadzorniku konoba, da bi ih ispitao, te prema broju članova obitelji prosudio, koliko koji vinogradar smije da nabavi šećera za pravljenje maloga vina. Megjutim naši vinogradari nijesu u mirno doba mnogo pazili na ovaj zakonski propis glede dužnosti prijave, a to s prostog razloga, što su potrebiti šećer mogli naći u slobodnoj trgovini, pak su bez ikakve zanovijeti mogli praviti maloga vina — i više, no što su po zakonu smjeli, biva i za trgovinu, znajući, da je hemijska analiza nemoguća, da vješto napravljeno malo vino luči od pravoga. Ali ovo izgravanje zakona moglo se je pokrajini ljuto osvetiti u ratno doba, kad je šećer, bivši stavljen pod zapor, iščeznuo iz slobodne trgovine. Kad je naime početkom 1916. država bila prinuđena, da ograniči i stavi pod svoj nadzor trošenje šećera, ministarstvo je poljodjelstva javilo, da će i za pravljenje maloga vina biti određena izvjesna količina šećera, ali da će se ovaj šećer dijeliti samo vinogradarima, koji su ga po znanju vlasti i dosad trebovali, biva samo onjem, koji su se za nabavu ovog šećera bili prijavili u razdoblju od god. 1909. do 1913. Da se je ovako postupalo, Dalmacija bi o jematu 1916. bila primila za malo/vino samo 70 vaguna šećera, jer u gore pomenutom razdoblju ne bivaše putem općina prijavljena nego ova količina. I doista nam ministarstvo trgovine ne htjede spomenuta dozačiniti nego 70 vaguna; ali namjesništvo izvještiti, da je ova količina apsolutno nedovoljna, te živo preporuči, da se Dalmaciji odobri veća količina, proščaćući na temelju produkcije vina i broja pučanstva i s obzirom na činjenicu, da se u doba nestasice ziveža i svakakvih surogata može dozvoliti i nešto veća produkcija maloga vina, jer vino, pa i malo, i krije i brani. Za ovu se je stvar lično zauzeo i gosp. namjesnik, kad je u aprilu 1916. boravio u Beču; te mu uspije, da je od 400 vaguna šećera što su za jematu 1916. bili određeni za pravljenje maloga vina za sve austrijske zemlje, bilo Dalmaciju obećano 200 vaguna, biva polovina sveukupne raspložive količine. U avgustu pak uspije namjesništvo, te iznudi još 50 vaguna, tako da je za jematu 1916. bilo Dalmaciji odobreno za pravljenje maloga vina ne 70, već 250 vaguna šećera.

Obzirom na površine vinogradâ i na produkciju vina u pojedinim područjima zemlje ova količina bila od namjesništva ovako razdjeljena:

1. Zem. gospodarskom vijeću u Zadru za pol. kotare Zadar i Benkovac	25 vag.
2. Okružnoj opskrbnoj poslovniči u Šibeniku za pol. kotare Šibenik i Knin	32 "
3. Okružnoj opskrbnoj poslovniči Dubrovniku za pol. kotare Dubrovnik i Kotor	16 "
4. Zadržnom Savezu u Splitu za pol. kotare Split, Sinj, Imotski, Makarska, Metković, Supetar, Hvar i Korčula	178 "
Skup	250 vag.

Megjutim se od ove količine nije za jematu 1916. moglo upotrijebiti nego 200 vaguna, jer je zadnja partija od 50 vag., pored svega pospješavanja od strane namjesništva, stigla prekasno. Bilo je stoga određeno, da ova partija ostane kao pričuva za jematu 1917. jer se je s obzirom na sve manju produkciju šećera unaprijed znalo, da ćemo ove godine primiti za malo vino mnogo manje šećera, no što ga pokrajini treba; ali se za ovu svrhu nije za ovu godinu moglo pristediti nego tridesetak vaguna, jer je preko 18 vaguna bilo udjeljeno nekijem strankama u ime već odobrenog šećera za pravljenje dezertnih vina. Ova je količina od preko 18 vaguna bila doduše udjeljena samo kao predujam, jer je šećer za dezertna vina bio napose odobren, te je imao naknadno sliči od centralne za šećer, ali od ovog šećera nije centrala megjutim doznačila nego 185 q., tako da je od rezerve šećera za malo vino bilo faktično izgubljeno preko 16 vaguna.

Sto se tiče detaljne razdiobe šećera za malo vino za jematu 1916. namjesništvo se u tu razdiobi nije pačalo, nego je na temelju ministarske naredbe 11. avgusta 1916. l. d. z. br. 256, prepuštilo konobarskim nadzornicima, da šećer dijeli upotrebom i pažljivim ispitivanjem popisa, koje im sastave pojedine općine na temelju prijave zanimanj vinogradara do 1. septembra. Kako su pojedini konobarski nadzornici vršili svoju dužnost o tome se vode izvodi; svakako se po načinu, kojim je stvar tečka, vidi, koliko su neopravdani privorovi, izneseni u nekjem novinama, kao da je namjesništvo favorizovalo pojedince, dijeleći im na vugne šećera za malo vino. Namjesništvo je favorizovalo samo cijelu pokrajinu, nastojeći, na uštrb drugim pokrajinama, u kojima se zbilje javljači zavisti i negodovanje, da u Dalmaciju prijevešto veći, razmjerno preveliki broj rasploživih vaguna šećera za malo vino; pa ako je ovaj šećer postao predmetom opće jagme i špekulacije, tome doista nije krivo namjesništvo, nego 185 q., tako da je imalo pred očima samo opću korist i dobrobit pokrajine.

U 10 sati prije počne bila je u prvostolnoj crkvi svećana služba Božja.

Službu božju služio je N. P. prag. Nadbiskup dr. V. Pušić. Bili su na službi preuzevišeni gosp. Namjesnik grof Attems na čelu namjesništvenih činovnika, preuzevišeni gosp. dr. Ivčević presjednik Sabora dalmatinskog sa drugim članovima Zemaljskog Odobora, prestonjaci i predstavnici svih ostalih državnih vlasti, upravnih općina zašarske dvorskog sast

Stari kotorski arhiv u Zadru.

(Nastavak).

- ad 1. «Che essendo questa Città (t. i. Kotor) ristretta in pochissime case habitabili per le ruine fatte dalla soldati nella prossima passata guerra udovoljava se molbi i odregiuse se, da se poprave kuće i urede posebna pomješća za smještenje 300 vojnika.
- ad 2. Kotorski «Fontigo» bio je «creditor di Sua Sernità di stera novecento di megli, quali furono mandati dall'eccellenfissimo Foscarini à Budua», stoga se naregiue Provediturima «elle Biave», da pošalju u Kotor «900 stara di megli».
- ad 3. Lijecnik («Fisico») u Kotoru primao je platu: 100 dukata od dacijs («della mercantia»). Pošto je ovaj prihod bio otančao, odregiuse se, da se plaća lijecnika od prihoda «Datio dell'i vini». — Tako cil salario del precettore di Grammatica ed il salario del spiciero, quali hora si scodono sopra la camera, siano posti sopra il Datio della mercantia».

ad 4. Kuga u Kotoru bila je usmrtila «quasi tutto il numero, così di frati, come anco di preti secolari». Za vršenje dušobrižničke službe u Kotoru, na molbu kotorskog biskupa, papa je bio poslao u Kotor O. O. Jezuita «per un anno solamente», koji su učinili dosta dobra i dali koristi «nelle lettere e buoni costumi». Stoga su Kotorani bili odlučili utemeljiti u Kotoru «un mezzo Collegio di XII persone di detta religione», ako duž dade «Ducati cento all'anno in conto» troškova, u slučaju da se utemelji ovaj zavod. Uhvaju se polaznici, da će biti udovoljeno ovomu, tim više, što je zadnjih godina bila obustavljena dozvaka od godišnjih 100 (sto) dukata (kod «Fontigo di questa Città»), udijeljena svojedobno za vino, što se je dijelilo narodu na Tripundan («senza alcun demerito nostro pochi anni sono — 8 godine po prilici — ci fu revocata la distribuzione dell'i vini, che era solita farsi in questa Città le feste di San Trifone nostro titolare; distribuzione à noi ueramente molto cara per non pochi fauori, che riceueuamo per questa causa da

molti di quelli barbari, circonvicini nostri, li quali partecipavano nelle dette distributioni *). — Mletački je senat odredio, da se Kotoranima daje, ako se utemelji zavod O. O. Jezuita (i da ovih bude barem četvrtica u zavodu) godišnja pripomoć od 50 (pedeset) dukata i to od komore.

ad 5. Neka «Rettor» uz platu prima 6% od prihoda «de' salis», a «Camerlengo» povrh plate neka prima 4% od prihoda «de' salis». Tako «Rettor» u ime plate i od ovog prihoda primat će ukupno 50 dukata, a «Camerlengo» ukupno 30 dukata po prilici.

ad 6. Proveditor u Kotoru bio je započeo graditi most «nella Fiumera verso la porta del mare», namjerom, da zatvori «l'antica porta d'essa Fiumera», što bi bilo od velike štete gradu, jer se kroz ova vrata većina grada služi vodom i ovim vratima služe se: «l'arte di Tabacchi» i «l'arte de' concia pelli». K tomu kad bi se zatvorila ova vrata bio bi puno oštećen «il Datio della mercantia». Mole polaznici, da ostanu ova stara vrata Fiumere i da proveditor obustavi gradnju mosta.

Senat je odredio, da ostanu stara vrata na Fiumeri, ali da moraju biti zatvorena na dan pazara, dok traje pazar, koji se mora držati «fuori della Città sopra la marina, come si è fatto fino al presente».

Vojnička straža neka ostane na istim vratima.

76. Dukali dužda Nikole Deponte od 10. septembra 1584., upravljene rektoru i proveditoru Kotora Marku Antonu Venieru i njegovim naslijednicima. U formi je brošure u osmini; imade 14 stranica pisanih. — Sadržaj se dijeli ne pet poglavija i to: 1.º «Vini»; 2.º «Forestieri in Città»; 3.º «Ristora della Cattedrale di S. Trifone (terremoto); 4.º «Ristora di caserme»; 5.º «Onorario (salario) ai Rettori».

Kotorski poslanici («Ambasciatori») su bili: Jeronim Buccchia, Frano Drago i Tripo Bolizza.

(Slijedi).

Kr. 12.
Na polug...

Na...

Cesa...

UP
Maksa,
glavice
zapadne
držući
nikavu
zatekla.
između
mjer. S
diška, C
vignano
boko u
smatra
zaprsku
nesavla
vlijenjem
prvi put
namjesni
tellijem,
dočekas
pokloni
nim liči
Josipa s
kao i sv
očuvao
koj kući
Za
ovim gr
nepresta
bijega.
kolone t
kolone t
stada m
glijamen
se otobe
kola sto
u jarke
čitava b
poznati
veznika.
staje to
Ces
u kojem
nešteče
kad je o
stale su
u Palm
gorio. I
uspjelo:
manova,
DON ...

S
Za
I
O
B
Ob
pljan
promet
suženiji
čanas, s
mimo
je
Ptice se
oštros
sjatiti, d
ne će. I
pouzdani
bojnici
brana, a
slasnab
Nu
njima bo
gati ga b
liko G
Sjed
službenih
pjegjera
trenutn
je, o rat
tim jarab
a stragu
Senjanin

„BLANKA“

Izvršujem naručbe najmanje jednog cijelog originalnog sanduka od 200 komada po okolo 20 dkg. - dok zaliha traje - po Kr. 55 svaki sanduk franko ovđe, i to samo ako mi bude unaprijed dostavljena odnosna svota.

MARCELLO PATTIERA - Zadar.

Jadranska banka
podružnica Split

počam od

1. siječnja 1917

plaća na uložnim knjižicama

3³/₄ kamata.

Naklada školskih knjiga i dopisnica

Skladište papira i kancelarijskih potrepština

MERCUR E. Mikula - Zadar, ulica sv. Vida 11.

Nugja: Umjetničkih dopisnica i Ljubavnih od 8 do 20 h. — Školskih potrepština osobito Zadaćnica. — Listova, Kuverata i Računa štampanih za trgovce. — Mapa za pisma 10 kuv. i 10 listova crt. 28—32 h. — Feldpost 1000 komada Kr. 8.—. — Cigaretnog papira: «Riz Abadie» I. 60/100 Kr. 13.—, II. 100/100 Kr. 10.— «Austria» 100/80 Kr. 4.50. «Samum» II. 120/80 Kr. 10.—. — Fotografskih potrepština. — Trgovačkih knjiga svake vrsti i veličine.

Emailiranih tablica
za grubije
sa i bez fotografije

= za dužane i za urede. =

Električna Baterija Kr. 2 —
komplet Kr. 4.50.

Novosti! Slika N. V. Cara KARLA I. u bojama, veličina 73X50, Kruna 3.50. Okvira svake vrsti i veličine jetfino. — Špaga od papira od 1/2 do 6 "/m po kg. Kr. 7, 8, 10, sa gvoždenom žicom 3 "/m kg. K. 10.

POTPLATE od gume i od kože za postole, samo za trgovce i postolare na veliko.

Disaći stroj «Illetor»
također hrv. pismom.

Pečata od gume
i mjeđi.

JOSIP JADRONJA - ŠIBENIK

Agenturni, komisionalni i otpremnički posao. — Zastupstvo osjeguravajućeg društva «HERCEG-BOSNA». — Zastupstvo i skladište ugl. Tvrtke Michele Truden, Trst. — Zastupstvo i skladište ugl. Tvrtke Miho Sez, Dubrovnik. — Preuzimljene narudžbe svakovrsnih modernih pečata iz gume i mjeđi za pečatni vosak i sve ostale pečatne predmete, sve uz tvorničku cijenu. Brza izradba. — Kupuje prazne vreće i plaća najvišom cijenom.

Poveljeni trgovačko-pomorski meštar.

Zastupstvo i skladište ugl. Tvrtke

Novi

njima bo
gati ga b
liko G
Sjed
službenih
pjegjera
trenutn
je, o rat
tim jarab
a stragu
Senjanin

Šode kauštike

u bačvama od okolo 400 kg. prodaje
uz najniže dnevne cijene tvrdka

Marcello Pattiera

Zadar

Brzojav: PATTIERA - Zadar.

Oglas.

Općinska štedionica u Benkovcu
ukamačuje sve štedioničke uložke

od 15. prosinca 1916 do dalnjega

sa 4% (četiri posto) čisto, što se ovime
do sveopćeg znanja stavlja.

ODBOR.

